

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 34043
Nom: Història de l'escriptura llatina
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2026-27

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1005 - Grau en Història	Facultat de Geografia i Història	4	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1005 - Grau en Història	Historia de la Escritura Latina	OPTATIVA

COORDINACIÓ

GIMENO BLAY FRANCISCO MIGUEL

RESUM

Matèria optativa on s'analitza la diacronia de les formes gràfiques adoptades per l'escriptura llatina en una llarga durada, és a dir entre el segle VII abans de Crist i la difusió de l'impremta

emta

CONEIXEMENTS PREVIS**RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ**

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Fóra convenient que els alumnes matriculats en aquesta matèria haguéssien cursat l'assignatura obligatòria Paleografia i Diplomàtica i estigueren en possessió duns mínims coneixements bàsics de Llatí.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE**1005 - Grau en Història**

Aprenentatge autònom

Capacitat d'abstracció, anàlisi i síntesi

Capacitat d'identificar i utilitzar apropiadament fonts d'informació per a la investigació històrica

Capacitat d'organització i planificació

Coneixement crític de les diferents perspectives historiogràfiques en els diversos períodes i contextos

Coneixement del marc diacrònic general del passat

Coneixement dels mètodes i problemes de les diferents branques de la investigació històrica: econòmica, social, política, cultural, de gènere, etc.

Consciència crítica de la relació entre els esdeveniments i processos actuals i el passat

Habilitat per a comentar, anotar o editar correctament textos i documents d'acord amb els canons crítics de la disciplina

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Dels orígens al final de la tardana antiguitat

Anàlisi dels testimonis escrits produïts entre el segle VII abans de Crist i la fi de la tardana antiguitat avaluant especialment els seus aspectes materials (suports, tècniques i espais de laboració) i textuals (gràfics, lingüístics, institucionals), així com dels seus productors i potencials usuaris.

2. El particularisme gràfic altomedieval

Anàlisi dels testimonis escrits produïts en Europa amb anterioritat al renaixement carolingi avaluant especialment els seus aspectes materials (suports, tècniques i espais de laboració) i textuals (gràfics, lingüístics, institucionals), així com dels seus productors i potencials usuaris.

3. Unitat gràfica d'Europa: del renaixement carolingi al del segle XII

Anàlisi dels testimonis escrits produïts en l'Europa carolíngia avaluant especialment els seus aspectes materials (suports, tècniques i espais de laboració) i textuals (gràfics, lingüístics, institucionals), així com dels seus productors i potencials usuaris.

4. Cultura escrita universitària i urbana baixmedieval

Anàlisi dels testimonis escrits produïts en l'Europa baixmedieval, tant als ambients universitaris com als urbans, avaluant especialment els seus aspectes materials (suports, tècniques i espais de laboració) i textuals (gràfics, lingüístics, institucionals), així com dels seus productors i potencials usuaris.

5. Reacció antigòtica i propostes gràfiques humanístiques

Anàlisi dels testimonis escrits produïts a Europa a resultes de les crítiques que féu Francesco Petrarca contra el sistema gràfic gòtic i propostes alternatives. Hom avaluà especialment els seus aspectes materials (suports, tècniques i espais de laboració) i textuals (gràfics, lingüístics, institucionals), així com dels seus productors i potencials usuaris.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	30,00
Pràctiques a l'aula	15,00
Altres activitats	15,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	75,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	15,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

ASSISTÈNCIA A CLASSES

Hi haurà quatre hores de classes presencials al llarg de la setmana, és a dir, d'activitat a l'aula habitual de l'assignatura. Al llarg d'aquestes hores el professor exposarà i explicarà els aspectes fonamentals que guiaran l'alumne en l'estudi i comprensió dels diferents temes. Així mateix, tot considerant el component pràctic de l'assignatura, es duran a terme distintes activitats (identificació, lectura, localització, datació i descripció de les característiques materials dels diferents productes escrits analitzats) a partir dels facsímils que proporcionarà el professor.

PREPARACIÓ DE L'EXAMEN

Per a la preparació dels diferents temes, amb la finalitat de realitzar l'examen, serà fonamental tenir presents els continguts teòrics explicats al llarg de les classes, les lectures complementàries, així com les lectures recomanades de manera especial per a cadascun dels temes.

a especial per a cadascun dels temes.

AVALUACIÓ

EXAMEN : Seran objecte de l'examen els continguts explicats a l'aula per part del professor. Els mencionats continguts es corresponen íntegrament amb els diferents punts del programa. L'examen consistirà en una prova escrita de caràcter teòric-pràctic, d'acord amb el contingut de l'assignatura. L'examen escrit es realitzarà en la data oficial fixada per la Facultat de Geografia i Història i la qualificació obtinguda al mateix serà la de l'assignatura.

A l'exame es qualificarà separatament els continguts teòrics dels pràctis. Per tal d'aprovar l'assignatura hom haurà d'obtenir com a mínim un **cinc (5)** en cadascun dels apartats.

Els problemes d'ortografia, sintaxi i/o expressió escrita puntuaran negativament en la qualificació de totes les proves escrites i la seua acumulació pot comportar el suspens de l'assignatura.

r el suspens de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA

- Giulio BATTELLI, Lezioni di Paleografia. Terza edizione. Città del Vaticano 1949.
- Bernhard BISCHOFF, Paläographie des römischen Altertums und des abendländischen Mittelalters. Berlin 1979 (traducciones francesa, inglesa e italiana).
- Giorgio CENCETTI, Lineamenti di storia della scrittura latina. Bologna, 1954 (Reed. De Gemma Guerrini, Bologna 1997).
- Giorgio CENCETTI, Paleografia latina, a cura di P. SUPINO MARTINI. Roma, 1978.
- Paolo CHERUBINI Alessandro PRATESI, Paleografia latina. Lavventura grafica nel mondo occidentale. Città del Vaticano 2010
- Agustín MILLARES CARLÓ, Tratado de Paleografía española. Con la colaboración de José M. Ruiz Asencio. 3 vols. Madrid 1983.

- Armando PETRUCCI, Breve storia della scrittura latina. Nuova edizione riveduta e aggiornata. Roma, Bagatto Libri, 1992.
- Jacques STIENNON, Paléographie du Moyen Age. Paris, 1973.
- Franciscus EHRLE et Paulus LIEBAERT, Specimina codicum latinorum vaticanorum, collegervnt Editio iterata. Berolini et Lipsiae, apud Walter de Gruyter et socios, 1932.
- Ioachimus KIRCHNER, Scriptura latina libraria a saeculo primo usque ad finem medii aevi. LXXVIII imaginibus illustrata. Monachii, 1955.
- Franz STEFFENS, Paléographie latine. 125 fac-similés en phototypie accompagnés de transcriptions et d'explications avec un expose systématique de l'histoire de l'écriture latine. Édition française d'après la nouvelle édition allemande pour Remi Coulom. Trèves - Paris 1910.
- Ángel CANELLAS, Exempla scripturarum latinarum. In usum scholarum. Pars prior. Caesaraugustae, 1958.
- Ángel CANELLAS, Exempla scripturarum latinarum. Pars altera. Caesaraugustae, 1974.
- Leonard BOYLE, Medieval Latin Palography. A bibliographical Introduction. Toronto, 1984 (Traducción italiana: Paleografia latina medievale. Introduzione bibliografica. Roma, 1999).
- Adriano CAPPELLI, Dizionario di abbreviature latine ed italiane. 6ª ed. Milano, 1979.
- A. BRUCKNER R. MARICHAL (eds.), Chartae latinae antiquiores. Facsimile-Edition of the Latin Charters prior to the ninth century. Zürich, 1954
- Guglielmo CAVALLO Giovanna NICOLAJ, Chartae latinae antiquiores. Facsimile-edition of the Latin charters. Second series, ninth century. Dietikon-Zürich 1997
- Edwald Avery LOWE, Codices latini antiquiores. A Palaeographical Guide to the Latin Manuscripts prior the ninth century. Oxford, 1935 1966/ 1971).